O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
rektori __________ A.Sattorov
2024 yil “30” avgust

Ro‘yxatga olindi: BD-60112500-1.13
2024 yil “30” avgust

“TA’LIM IQTISODIYOTI: RAHBARNING MOLIYAVIY KOMPETENTLIGI”

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta‘lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta‘lim yo‘nalishi:	60112500-Maktab menejmenti

Termiz – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-kreditlar
TIqtRMK312	2024-2025	5/6	12,0
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O'zbek		6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Ta'lim iqtisodiyoti: rahbarning moliyaviy kompetentligi			
	5-semestr	22	158	180
	6-semestr	22	158	180

2. **I.** Fanni o'qitishdan maqsad – "Ta'lim iqtisodiyoti: rahbarning moliyaviy kompetentligi" fani talabalarda bozor iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimiz ta'lim tizimini rivojlantirish maqsadida ta'lim tashkilotlari iqtisodiyoti va rahbarlik faoliyatida moliyaviy kompetentlikni shakllantirish.

Fanning vazifasi – talabalarga ta'lim iqtisodiyoti, ta'lim tizimida moliya va kredit munosabatlarini tashkil etishning nazariy, huquqiy, tashkiliy asoslari haqida bilimlar berish, ularda ta'lim tizimida rahbarlik vazifalarini bajarish jarayonida moliyaviy kompetentligini asosiy yo'nalishlarini ko'rsatish, ta'lim moliyasini asosiy bo'g'inlarini va ular orasidagi munosabatlarni o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Bozor iqtisodiyoti sharoitida ta'limni boshqarish.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida ta'limni boshqarishni tashkil etish. Ta'lim sohasida menejmentni tashkil etish: boshqaruv tuzilishi, federal va mintaqaviy boshqaruv organlari, ta'limni boshqarish funksiyalari. Ta'limni boshqarishning xususiyatlari.

2-mavzu: Ta'limga kompetentli yondoshuv.

Ta'limga kompetentli yondoshuvning mazmun mohiyati. Bozor iqtisodiyoti sharitida kompetentlik ta'lim jarayonining mahsuloti sifatida. Ta'limda kompetentlikni shakllanishining vazifalari. Xodimlarni boshqarishda kompetentlik.

3-mavzu. Ta'limni moliyalashtirish

Ta'limni moliyalashtirishning umumiy xususiyatlari. Moliyalashtirishning tamoyillari. Ta'limni moliyalashtirish tarixidan foydalanish. Davlat byudjeti

	2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2017. 3. Richard L.Daft. Management. Ninth edition.2010. y. 699 p. 4. Глухов В.В. Менеджмент: Учебник. 3- изд.- СПб Питер, 2009.- 608. 2 экз. 5. Веснин В.Р. Менеджмент в схемах и определениях: Учебное пособие.– М.: Проспект, 2009. – 120 с. **Axborot manbaalari** 1. www.lex.uz 2. www.uza.uz 3. www.unilibrary.uz 4. www.economics.ru 5. www.ziyonet.uz
7	O'quv dasturi Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassislari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashining 2023-yil 29-avgustdagi 4-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan namuna asosida ishlab chiqilgan va Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Kengashining 2024 yil "30" avgustdagi 1/3-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas'ul:** Amonov M.O. – TISU, "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi, PhD.
9	**Taqrizchilar:** Xatamov O.Q. – Termiz davlat universiteti "Kompyuter va dasturiy injenering" kafedrasi mudiri, i.f.d., professor. Abdulxaeva G.M. – Termiz davlat universiteti "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrasi mudiri, i.f.f.d., dotsent.

	- ta'lim rejalashtirish, tashkil etish masalalari doir moliyaviy ko'nikmalarga; - ta'limni boshqarishda foydalaniladigan hisob-kitoblardan xabardor bo'lishni o'rganishdir.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** •ma'ruzalar; •real vaziyatga asoslanadigan amaldagi ishlarni baholash; •esse, tezis va maqolalar yozish; •vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; •jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; •muhokamalarda qatnashish; •kichkina guruhlarda ishlash; •loyiha ishi bajarish; •mustaqil ishlarni baholash; •taqdimot tayyorlash; •turli darajadagi testlarni o'tkazish;
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish kerak.
6.	**VIII ADABIYOTLAR** **Asosiy adabiyotlar** 1. Ta'lim menejmenti. Yuldoshev N.Q., Saidov M.S., Yusupova D.T. - O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovasiya vazirligi - T.: «Iqtisodiyot», 2023. – 400 bet. 2. Djuraev R.X, Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti. - :"Voris-Nashriyot" nashriyoti, 2006. - 264 b. 3. Qo'ysinov O.A, Muslimov N.A, Abdullaeva Q, Gaipova N. Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini shakllantirish nazariyasi va texnologiyasi. Metodik qo'llanma. – T.: TDPU Rizografiya, 2014. - 171 b. 4. Kurbonov Sh, Seytxalilov E. Ta'lim sifatini boshkarish. T.: Turon-Iqbol, 2006. - 542 b. 5. Shadrikov V.D. Professionalnыe sposobnosti. – M.: Universiteskaya kniga, 2010. – 320 S. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 28.01.2022-yildagi PF-60-sonli Farmoni

	rejasi bo'yicha ta'limni moliyalashtirish (Smetali moliyalashtirish). Ta'limni moliyalashtirish tarixidan tushunchalar. Turlicha tizimlarda ta'limni qanday moliyalashtirilganligi. **4-mavzu. Ta'limni byudjetdan moliyalashtirish** Ta'limni byudjetdan moliyalashtirish sxemasi. Ta'limni byudjetdan moliyalashtirishning asosiy maqsadlari. Byudjetdan moliyalashtirishga bo'lgan munosabatlar. Byudjetdan moliyalashtirishga ta'sir etuvchi omillar. Ta'limni moliyalashtirishda ishtirok etadigan organlar tizimi. **5-mavzu.Ta'limni byudjetdan tashqari moliyalashtirish.** Byudjetdan tashqari moliyalashtirish tushunchasi va uning mohiyati. Byudjetdan tashqari moliyalashtirish turlari va uning manbalari. O'z-o'zini moliyalashtirish yo'llari va usullari. Byudjetdan tashqari moliyalashtirish tarixi. **6-mavzu.Ta'limni moliyalashtirishni takomillashtirish.** Ta'limni moliyalashtirishni takomillashtirishning tamoyillari. Ta'limni moliyalashtirishni asosiy ikki yo'nalishi. Byudjetdan moliyalashtirishning eng muqobil yo'llarini joriy etish. Byudjetdan tashqari moliyalashtirishning yangi usullarini va manbalarini joriy etish. Mablag'larni ta'limga yo'naltirishning ahamiyati va ta'lim tizimidagi roli. **7-mavzu. Ta'limni moliyalashtirishni yangi mehanizmi.** Davlat tomonidan ro'yxatdan o'tkazilgan moliyalashtirish, ta'limga davlat subsidiyalari. Ta'limni kreditlashning mohiyati va ahamiyati. Xususiy mulk shaklidagi ta'lim va uning moliyaviy faoliyati. Xususiy mulk shaklidagi ta'lim muassasalarining raqobati. **8-mavzu: Ta'limda soliq va mulk.** Ta'limning soliqqa tortilishi. Soliq to'lovlaridagi imtiyozlari. Xususiy ta'limning soliq to'lovlari va ularni amalga oshirish. Davlat ta'limidagi soliq ob'ektlari. Xususiy ta'limdagi soliq to'lovlari. Ta'lim muassasasining mulki va uni nazorat qilish tartibi.

9-mavzu: Ta'limni moliyaviy boshqarishda naqd va naqdsiz pulli hisob-kitoblar.

Ta'limni boshqarishda pul o'tkazmalaridan foydalanish. Ularning turlari. Naqd pulli xisob-kitoblar va ularning nazorati. Naqd pulsiz hisob-kitoblar va ulardan foydalanish yo'l-yo'riqlari.

10-mavzu: Xorijiy mamlakatlarda ta'limni moliyalashtirish usullari.

Dunyoning turli mamlakatlarida ta'limni moliyalashtirish. Ularning farqi, ijobiy va salbiy tomonlari tomonlari. Evropa davlatlarida ta'limni moliyalashtirish. Osiyo davlatlarida ta'limni moliyalashtirish. Dunyo davlatlarida ta'limni moliyalashtirishning keng tarqalgan shaklllari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ta'limni boshqarish.
2. Ta'limda kompetentlik yondoshuv
3. Ta'limni moliyalashtirish
4. Ta'limni byudjetdan moliyalashtirish
5. Ta'limni byudjetdan tashqari moliyalashtirish
6. Ta'limda moliyaviy boshqaruvini takomillashtirish.
7. Ta'limni moliyalashtirishni yangi mehanizmi.
8. Ta`limda soliq va mulk
9. Ta'limni moliyaviy boshqarishda naqt va naqtsiz pulli hisob-kitoblar
10. Xorijiy mamlakatlarda ta'limni moliyalashtirish usullari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ta'lim kompetentligining o'ziga xos xususiyatlari.
2. Ijtimoiy muammolarni hal etishda moliyaning roli
3. Ta'limda moliyaviy kompetentlikni shakllantirish va uning funksiyalari
4. Monetar siyosat va uning davlat moliyasini samarali boshqarishdagi ahamiyati
5. Moliyaviy menejment nazariyasi va amaliyotining hozirgi zamon muammolari
6. Ta'lim tizimida moliyaviy nazorat (audit) tizimining zarurligi, ular taraqqiyotining hozirgi zamon muammolari
7. Maktab ta'limi moliyasining xususiyatlari
8. Maktab ta'limi moliyasining hozirgi zamon muammolari
9. Xususiy mulk shaklidagi ta'lim tizimini moliyaviy xususiyatlari
10. Xususiy ta'lim tizimining moliyasini tashkil etish va boshqarish
11. Iqtisodiyotning erkinlashuvi sharoitida ta'lim muassasalarining aylanma mablag'larini moliyalashtirish masalalari.
12. Ta'lim sohasida tadbirkorlik faoliyatining moliyaviy natijalari
13. Ta'limda foydani maksimallashtirishda moliyaviy boshqarish samaradorligining ahamiyati va roli
14. Ta'lim sohasida ijara munosabatlari
15. Ta'lim muassasalarining biznes-rejalari
16. Raqobatchilikning umumiy strategiyalari
17. Byudjetlararo munosabatlarni muvofiqlashtirish masalalari
18. Ta'lim tizimi moliyasini samarali boshqarishda davlat kreditining roli
19. Xususiy mulk va jamoa mulki shaklida faoliyat olib boruvchi ta'lim turlari va ularning moliyaviy jixatlari
20. Ta'lim tizimida pulli xizmatlarni joriy etish
21. Germaniya ta'lim tizimining moliyaviy jihatlarini taxlil etish
22. Yaponiya ta'lim tizimining moliyaviy jihatlarini taxlil etish Xalqaro moliyaviy munosabatlarni rivojlantirishdan ko'zlangan maqsad.
23. Xalqaro moliyaviy munosabatlarni rivojlantirishdan ko'zlangan maqsad.
24. Ta'li muassasalarida buxgalteriya va soliq xisobini yuritishda tashkil etiladigan xujjatlar.
25. Davlat tomonidan ro'yxatdan o'tkazilgan moliyalashtirish, ta'limga davlat subsidiyalari.
26. Xususiy ta'limning soliq to'lovlari va ularni amalga oshirish.
27. O'quv yurtlarining binolarini boshqarish.

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - ta'lim iqtisodiyoti fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalarni tatbiq qilish uchun zarur bo'ladigan bilim va ko'nikmalarni; - ta'lim sohasidagi innovatsion faoliyat asoslarini; - ta'lim iqtisodiyotini o'qitishda qo'yiladigan hozirgi zamon talablarini bilishi; - o'qitish mazmuniga oid axborotlarni qayta ishlash, umumlashtirish va o'quvchilarga etkazish ko'nikmalariga ega bo'lishi